

Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2017

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2017/18:103 till handlingarna. Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet, i huvudsak med hänvisning till sina tidigare ställningstaganden.

Motionsyrkandena rör frågor om regelförenklingar och tidsbegränsningar av regler, översyn av EU-lagstiftning, e-samråd om EU-arbetet, konsekvensanalyser om den personliga integriteten och andra konsekvensanalyser i lagstiftningsprocessen, äganderättens ställning i lagstiftningen, teknikneutral lagstiftning och märkning av propositioner med berört utskott.

I betänkandet finns sju reservationer (M, C, L, KD) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2017/18:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2017.

Cirka 20 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Kommittéberättelse - kommittéernas verksamhet under 2017	6
Regelförenkling	9
EU-bestämmelser	15
E-samråd om EU-arbetet	20
Konsekvensanalyser om den personliga integriteten	21
Konsekvensanalyser i lagstiftningsprocessen	23
Åganderättens ställning i lagstiftningen	26
Teknikneutral lagstiftning	27
Märkning av propositioner med berört utskott	28
Reservationer	31
1. Regelförenkling och tidsbegränsning av regler, punkt 2 (M, C, L, KD)	31
2. Vissa frågor om regelförenkling, punkt 3 (L)	32
3. Systematisk översyn av regler, punkt 4 (L)	33
4. Tillämpning av EU-bestämmelser, punkt 5 (M, C, L, KD)	33
5. Förenkling av EU-lagstiftning, punkt 6 (M)	34
6. E-samråd om EU-arbetet, punkt 7 (L)	35
7. Konsekvensanalyser om den personliga integriteten, punkt 8 (L)	35
Särskilt yttrande	37
Kommittéberättelse - kommittéernas verksamhet under 2017, punkt 1 (SD)	37
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Skrivelsen	38
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	38
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	38
<i>Tabell</i>	
Tabell Andelen kvinnor (i varje grupp) anställda vid kommittéväsendet	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kommittéberättelse - kommittéernas verksamhet under 2017**

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:103 till handlingarna.

2. **Regelförenkling och tidsbegränsning av regler**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,

2016/17:1489 av Jan R Andersson (M),

2017/18:1987 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

3. **Vissa frågor om regelförenkling**

Riksdagen avslår motion

2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 2 (L)

4. **Systematisk översyn av regler**

Riksdagen avslår motion

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 3 (L)

5. **Tillämpning av EU-bestämmelser**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4,

2017/18:2245 av Jan Ericson (M),

2017/18:2547 av Jan Ericson och Maria Plass (båda M) och

2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3.

Reservation 4 (M, C, L, KD)

6. **Förenkling av EU-lagstiftning**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 5 (M)

7. **E-samråd om EU-arbetet**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19.

Reservation 6 (L)

8. Konsekvensanalyser om den personliga integriteten

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3150 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M) och

2017/18:3588 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 7 (L)

9. Konsekvensanalyser i lagstiftningsprocessen

Riksdagen avslår motion

2017/18:1742 av Olle Felten (SD).

10. Äganderättens ställning i lagstiftningen

Riksdagen avslår motion

2017/18:2961 av Jesper Skalberg Karlsson (M).

11. Teknikneutral lagstiftning

Riksdagen avslår motion

2017/18:2872 av Rickard Nordin (C).

12. Märkning av propositioner med berört utskott

Riksdagen avslår motion

2017/18:2092 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

Stockholm den 22 maj 2018

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Marta Obminska (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Dag Klackenberg (M), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Laila Naraghi (S) och Ida Karkiainen (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2017/18:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2017. Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut. Det har inte väckts någon motion med anledning av skrivelsen.

I betänkandet behandlas 21 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Utskottets överväganden

Kommittéberättelse - kommittéernas verksamhet under 2017

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2017 till handlingarna.

Jämför det särskilda yttrandet (SD).

Skrivelsen

Allmänt

Regeringen redogör i skrivelse 2017/18:103 för verksamheten i de kommittéer som har tillsatts efter beslut av regeringen. I kommittéberättelsen redovisas alla tillfälliga organ som har tillsatts på grund av regeringens beslut. Det gäller såväl traditionella kommittéer med uppgift att utreda en viss fråga som andra organ, oavsett om de är fristående myndigheter eller inte. I årets berättelse är samtliga dessa andra organ redovisade som organ inom Regeringskansliet.

Kommittéberättelsen för verksamhetsåret 2017 innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, redogörelser för kommittéernas arbete under den tid berättelsen avser samt uppgifter om kostnaderna för kommittéarbetet och fördelningen mellan kvinnor och män i kommittéerna. Kommittéberättelsen innehåller även sak- och personregister.

Under 2017 tillsattes 71 kommittéer, vilket är tre färre än under 2016. Under 2017 avslutades 80 kommittéer, motsvarande siffra för 2016 var 74 (skr. 2016/17:103). Av regeringens skrivelse för innevarande år framgår att de totala utgifterna för kommittéerna var drygt 500 miljoner kronor. I summan ingår utgifter för konsultationer, vilka uppgår till närmare 40 miljoner kronor.

En översyn av kriterierna för redovisning

I kommittéberättelsen pekar regeringen på att konstitutionsutskottet har granskat kommittéväsendet (bet. 2017/18:KU10). Inom ramen för granskningen har utskottet bl.a. uppmärksammat att det i kommittéberättelsen ibland saknas titlar på de som i olika roller medverkar och att redovisningen varierar mellan departementen. Enligt utskottet ligger det ett värde i att redovisningen är enhetlig och transparent. Utskottet anser att regeringen bör överväga vilka principer som i denna del ska gälla för redovisningen i framtiden.

Regeringskansliet har med anledning av konstitutionsutskottets påpekanden påbörjat ett arbete för att göra vissa anpassningar i redovisningen.

Ålderssammansättning

Av kommittéberättelsen framgår att en uppföljning av kommittéernas ålderssammansättning har genomförts under 2016. Uppföljningen visar att andelen unga är lägre än andelen unga i befolkningen. Av totalt 714 ledamöter är 12 (eller 1,7 procent) mellan 20 och 29 år. Befolkningsandelen för samma grupp är 13,6 procent. Medelåldern i kommittéerna är ca 52 år. Regeringskansliet kommer under 2018 att ta fram och sprida information om ungas representation i kommittéväsendet. En ny kartläggning av ålderssammansättningen i kommittéväsendet planeras äga rum under 2019.

Könsfördelning

När det gäller andelen män och kvinnor i kommittéerna framgår det att statistiken endast omfattar dem som under det redovisade året varit förordnade i en pågående kommitté. Syftet är att redovisningen ska kunna jämföras med den årliga sammanställning av statistik i statliga myndigheters styrelser som lämnas till riksdagen i andra sammanhang.

Inom gruppen ordförande m.m. är andelen av kvinnor och män 51 respektive 49 procent, vilket innebär en ökning av andelen kvinnor med 1 procentenhet jämfört med föregående år. Inom gruppen ledamöter är andelen kvinnor 45 procent och andelen män 55 procent, vilket är i princip oförändrat jämfört med föregående år. Samma gäller inom gruppen sakkunniga m.m. där andelen kvinnor är 54 procent och andelen män 46 procent. När det gäller gruppen sekreterare och övriga är andelen kvinnor 60 procent och andelen män 40 procent, vilket innebär en ökning av andelen män med 3 procentenheter sedan 2016.

I förarbetena till diskrimineringslagen (2008:567) diskuterades bl.a. frågan om när ett arbete kan betraktas som kvinnodominerat. Av förarbetena framgår att en måttstock för när det kan anses råda underrepresentation är om arbetsgivaren har mindre än 40 procent av ett kön i den aktuella typen av arbete (prop. 2007/08:95 s. 503 och 540). Konstitutionsutskottet har använt denna måttstock vid tidigare granskningar av regeringens utnämningssmakt och jämställdhet bland utnämnda myndighetschefer och chefer vid utlandsmyndigheter (bet. 2009/10:KU10 s. 129, bet. 2011/12:KU10 s. 97).

Tabell Andelen kvinnor (i varje grupp) anställda vid kommittéväsendet

År	Ordförande m.m.	Ledamöter	Sakkunniga m.m.	Sekreterare och övriga
2003	35	46	46	53
2004	34	45	47	54
2005	39	46	47	55
2006	42	44	47	54
2007	41	44	49	53
2008	35	45	47	52
2009	35	44	46	53
2010	35	44	46	56
2011	32	44	47	56
2012	32	43	50	60
2013	37	44	51	59
2014	38	45	50	61
2015	41	46	52	61
2016	50	46	55	63
2017	51	45	54	60

Källa: Konstitutionsutskottets genomgång av skrivelse 103 för respektive riksmöte fr.o.m. 2003/04 t.o.m. 2017/18.

Not: Siffrorna fr.o.m. 2012 är baserade på den nya mätmetoden.

Sedan kommittéberättelsen 2013 redovisas könsfördelningen i kommittéerna enligt en ny mätmetod, där den statistik som numera tas fram endast omfattar dem som under det redovisade året har varit förordnade i en pågående kommitté. Enligt den mätmetod som användes tidigare inkluderades även de som någon gång hade varit förordnade i en kommitté som fortfarande var pågående (skr. 2012/13:103). Utskottet konstaterade i sitt betänkande att de olika mätmetoderna inte leder till några väsentliga skillnader i redovisningen av könsfördelningen i kommittéerna (bet. 2012/13:KU23 s. 6).

Utskottet har tillfört uppgifterna från årets kommittéberättelse till sin genomgång av andelen kvinnor i var och en av de fyra grupper som redovisats i regeringens kommittéberättelser sedan 2003. Genomgången redovisas i tabellen ovan och baseras för åren 2003–2011 på den tidigare mätmetoden och för åren 2012–2017 på den nya mätmetoden. Som framgår av tabellen har kvinnor i gruppen ordförande m.m. ofta varit underrepresenterade under den undersökta perioden. Under 2017 har denna grupp varit praktiskt taget jämnt könsfördelad, med 51 procent kvinnor och 49 procent män. I gruppen sekreterare och övriga har andelen män ökat till 40 procent under 2017, så gruppen anses enligt diskrimineringslagen inte längre vara underrepresenterad. Under åren 2014–2016 har män varit underrepresenterade i gruppen sekreterare och övriga.

Tidigare behandling

Utskottet noterade våren 2017 att det rådde en jämn könsfördelning i tre av fyra kategorier anställda vid kommittéväsendet (bet. 2016/17:KU24). Vidare noterade utskottet att andelen kvinnor var i majoritet i gruppen sekreterare och övriga. Det var enligt utskottets mening viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning inom alla grupper. Utskottet välkomnade regeringens översyn av kriterierna för redovisningen i kommittéberättelsen och kommittéregistret som skett med anledning av utskottets påpekanden i granskningar om samordnare och det parlamentariska inslaget i kommittéväsendet. Utskottet såg positivt på de vidtagna åtgärderna, bl.a. att det tagits med uppgifter i kommittéberättelsen om parlamentariska referensgrupper och annat parlamentariskt samråd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det råder en jämn könsfördelning i tre av fyra yrkeskategorier anställda vid kommittéväsendet. Det gäller däremot inte gruppen sekreterare och övriga även om utskottet noterar att andelen män har ökat det senaste året. Det är enligt utskottets mening viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning inom alla grupper. Vidare välkomnar utskottet att regeringen har inlett ett arbete med att anpassa redovisningen av titlar på dem som medverkar i kommittéväsendet med anledning av betänkande 2017/18:KU10.

Med beaktande av det anförda förslår utskottet att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Regelförenkling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regelförenkling.
Jämför reservation 1 (M, C, L, KD), 2 (L) och 3 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) begärs i yrkande 1 att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjlighet att utmana onödiga regler. Motionärerna exemplifierar med verktyget Meningssamlingen i Köpenhamns kommun som arbetar med regelförenklingar genom att bjuda in medarbetare att identifiera och utmana krångliga regler. När en medarbetare hittat en sådan regel rapporteras den in till Meningssamlingen, därefter ska den som skapat regeln motivera varför den är meningsfull. Om regeln inte kan motiveras, avskaffas den. Motionärerna menar att ett liknande system bör inrättas i Sverige. Vidare anför motionärerna i yrkande 2 att fler myndigheter bör få i uppdrag att aktivt identifiera onödiga

regler. I första hand gäller detta de myndigheter som tillämpar omfattande lagstiftning, utöva tillsyn eller har långtgående befogenheter att utfärda föreskrifter. Det är viktigt att arbetet ges samma vikt oavsett om den onödiga byråkratin drabbar företag eller privatpersoner.

I partimotion 2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) begärs i yrkande 1 att myndigheter och förvaltningar ska tillämpa en s.k. ”En in, en ut”-princip för att förhindra ökad regelbörda för privatpersoner och företag. En liknande princip finns bl.a. i Kanada, Tyskland och Storbritannien. Vidare anför motionärerna i yrkande 2 att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjlighet att utmana onödiga regler. Motionärerna exemplifierar med Meningssamlingen i Köpenhamns kommun och anför att Sverige bör införa ett liknande system. Vidare begärs i yrkande 3 att fler myndigheter ska få i uppdrag att arbeta med regelförenkling.

I kommittémotion 2017/18:2899 begär Bengt Eliasson m.fl. (L) i yrkande 3 att myndigheter bör få i uppdrag att arbeta systematiskt med regelförenkling. Enligt motionärerna behöver personer med funktionsnedsättning ofta stöd från flera olika myndigheter och förvaltningar t.ex. Försäkringskassan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och Arbetsförmedlingen. I dessa situationer blir det enligt motionärerna särskilt tydligt när regelverk krockar och samordningen brister. Mot bakgrund av detta anser motionärerna att fler myndigheter, liksom Försäkringskassan, ska ha ett uttryckligt uppdrag att arbeta med att uppmärksamma regelförenklingar och regelkrockar, och genomföra sådana som de själva har rådighet över.

I motion 2016/17:1489 av Jan R Andersson (M) begärs ett tillkännagivande om regelförenklingar i den offentliga sektorn. Sverige har en mycket stor offentlig sektor med ett invecklat regelverk som kräver både mycket tid, arbetskraft och pengar. Miljardbelopp skulle kunna frigöras och tusentals arbetstimmar ägnas åt verksamhetens kärna om den svenska offentliga sektorns invecklade och föråldrade regelverk fick genomgå en liknande regelförenkling som näringslivet och företagsvärlden nu gör.

Hans Rothenberg (M) begär i motion 2017/18:1987 yrkande 1 att myndigheter systematiskt ska gå igenom äldre regler och förordningar för att i möjligaste mån ta bort dem som inte längre fyller någon funktion. Vidare begär motionären att nya regler och bestämmelser som införs av myndigheter på alla nivåer i samhället bör ges en funktionstid på fem år och sedan omprövas (yrkande 2).

Gällande ordning

Enligt 8 kap. 1 § regeringsformen (RF) meddelas föreskrifter av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Föreskrifter kan också, efter bemyndigande av riksdagen eller regeringen, meddelas av andra myndigheter än regeringen och av kommuner. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter ska alltid ges i lag eller förordning. Av 8 kap. 5 § 1 och 2 RF följer att riksdagen i en lag kan bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om när

lagen ska träda i kraft och när delar av lagen ska börja eller upphöra att tillämpas. En lag får enligt 8 kap. 18 § RF inte ändras eller upphävas på annat sätt än genom lag.

Tillitsbaserad styrning

Regeringen inrättade i juni 2016 en delegation med uppdrag att inom ramen för befintliga regelverk vidareutveckla en tillitsfull styrning av kommunal och statlig verksamhet (Fi 2016:03, dir. 2016:51). Delegationen, som har tagit namnet Tillitsdelegationen, ska genomföra dels projekt som främjar idé- och verksamhetsutveckling när det gäller kommunal verksamhet, dels projekt som omfattar hela styrkedjan, dvs. styrning från den nationella nivån till genomförandet i kommuner och landsting. Syftet med projekten ska vara att långsiktigt bidra till förbättrade förutsättningar för kommuner och landsting att vidareutveckla en rättssäker och effektiv förvaltning. Projekten ska även bidra till en tydlig, verksamhetsanpassad och tillitsbaserad styrning som bidrar till att de offentligt finansierade välfärdstjänsterna är behovsstyrda och håller god och likvärdig kvalitet och att de är jämlika, jämställda och tillgängliga. Delegationen ska även analysera olika ersättningsmodellernas styrande effekter och undersöka på vilket sätt ersättningsmodeller tydligare kan främja en bred och allsidig kvalitetsutveckling och effektivitet samt om möjligt föreslå hur sådana modeller kan utformas.

I december 2017 fick Tillitsdelegationen ett tilläggsdirektiv (dir. 2017:119). Delegationen ska bl.a. genomföra dels projekt som syftar till att ge stöd till statliga myndigheter som vill utveckla verksamheten med målet att uppnå en mer tillitsbaserad styrning vid myndigheten, dels projekt som syftar till att skapa en mer samordnad offentlig verksamhet. Delegationen ska även organisera och driva nätverk där grupper av statliga myndigheter praktiskt söker och prövar konkreta förändringar i styrningen utifrån ett tillitsperspektiv. Tillitsdelegationen ska också sprida kunskap om hur statliga myndigheter kan utveckla en mer tillitsbaserad styrning i den egna verksamheten och föreslå hur bl.a. erfarenheter av idé- och verksamhetsutveckling inom statliga myndigheter ska kunna spridas inom hela den statliga förvaltningen även efter att delegationen har avslutat sitt arbete.

Tillitsdelegationen överlämnade i juni 2017 delbetänkandet Jakten på den perfekta ersättningsmodellen – Vad händer med medarbetarnas handlingsutrymme? (SOU 2017:56) till regeringen.

De återstående delarna av uppdraget enligt de ursprungliga direktiven ska redovisas senast den 18 juni 2018. De nya delarna av uppdraget ska redovisas i en slutrapport senast den 13 oktober 2019.

I budgetpropositionen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2, s. 85) angav regeringen att myndighetsstyrningen ska vara strategisk och verksamhetsanpassad, samt utgå ifrån ett helhetsperspektiv med tillit och förtroende som grund. För att öka rättssäkerheten och effektiviteten i den offentliga verksamheten bör

styrningen enligt regeringen utvecklas så att den fokuserar mer på tillit och samtidigt tar till vara medarbetarnas verksamhetsnära kunskap och erfarenheter.

I augusti 2017 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att kartlägga projekt som främjar idé- och verksamhetsutveckling vid statliga myndigheter och som bidrar till att utveckla en tillitsbaserad styrning. I uppdraget har det också ingått att lyfta fram goda exempel som bidrar till en rättssäker och effektiv förvaltning och som kan stärka kunskapsbyggandet i staten. Rapporten Projekt som bidrar till utvecklingen av en tillitsbaserad styrning i staten (2018:12) lämnades april 2018. Rapporten visar att projekten på olika sätt har arbetat för att bidra till utvecklingen av en mer tillitsbaserad styrning. De sex fallstudierna i rapporten visar att det finns viktiga förutsättningar som gör det möjligt för projekten att bli framgångsrika. För att driva ett framgångsrikt idé- och verksamhetsutvecklingsprojekt krävs det bl.a. att renodla styrningen för att öka medarbetarnas handlingsutrymme, utveckla teambaserade arbetssätt för att ta till vara medarbetarnas kompetens, minska onödig administration för att frigöra mer tid till kärnverksamhet och närvarande ledarskap samt involvera medarbetarna i att genomförandet av projekten. Rapporten presenterar även möjliga risker i arbetet med tillitsbaserad styrning, rapporten lyfter särskilt upp två av dessa. Rapporten visar att ett mindre detaljerat regelverk och ett ökat handlingsutrymme kräver att cheferna blir mer närvarande. Då kan de vara ett kompletterande stöd för medarbetarna när medarbetarna behöver det. Vidare visar rapporten att medarbetare kan sakna detaljerade riktlinjer att luta sig mot. Medarbetarna behöver känna att de har tillräcklig kompetens för att hantera det nya ansvaret med ett ökat handlingsutrymme.

Kompletterande uppgifter

Regeringen framför i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24) att enkla och effektiva myndighetskontakter och lagar och myndighetsregler som företagen ska följa är av vikt för att ge företagen bättre möjligheter att utvecklas. Även myndigheternas service, bemötande och handläggningstider är av stor vikt för ett konkurrenskraftigt företagsklimat. Regeringens förenklingsarbete kommer under 2015–2018 att inriktas mot områdena bättre service och ändamålsenligare regler som kommer att följas upp mot fyra mål. De två målen för bättre service är att det ska bli enklare att lämna uppgifter och att handläggningstiderna ska kortas. De två målen för ändamålsenligare regler är att de ska främja företagets tillväxt samt att kostnader till följd av regler ska minska. Regeringen anger vidare i budgetpropositionen för 2018 att det finns en outnyttjad potential att göra det enklare för företagen med mer digitala myndighetskontakter då företagets uppgiftslämnande minskar, myndigheternas transparens ökar och risken för företagare att göra fel i ansökningar minskar.

I regeringens digitaliseringsstrategi (N2017/03643/D) lyfter regeringen fram vikten av förenkling genom digitalisering och anger att ambitionen är att

statliga myndigheter, kommuner och landsting ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att skapa en enklare vardag för privatpersoner och företag. Regeringen menar att det ska vara enkelt för människor och företag att digitalt komma i kontakt med det offentliga Sverige och att uppgifter, där det är möjligt och relevant, bara ska behöva lämnas en gång. Digitala verksamhetsprocesser, som är universellt utformade, har potential att ge alla samma möjlighet att ta del av den offentliga sektorns välfärdstjänster samt göra beslut och annan dokumentation mer tillgängliga och mer effektiva. Samverkan är avgörande för möjligheten för kommunala och statliga myndigheters möjligheter att hantera sina åtaganden och ge en service som motsvarar människors behov och förväntningar. Individer och inte organisationen måste sättas i centrum. Hur organisationen eller ansvarsfördelningen ser ut bör inte påverka användarna av tjänsterna.

Regeringen tillsatte i december 2016 en utredning med uppdrag att utreda de rättsliga förutsättningarna för en digitalt samverkande förvaltning (dir. 2016:98). I uppdraget ingår att kartlägga och analysera i vilken utsträckning det förekommer lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen. Uppdraget redovisades i mars 2018 i betänkandet Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25). Utredningen föreslår bl.a. att nya regler om digital tillgänglighet till förvaltningen och om digital kommunikation från förvaltningen till enskilda, som samtidigt beaktar bl.a. enskildas självbestämmande och vikten av säkra förfaranden.

Regeringen gav i juli 2017 Tillväxtverket i uppdrag att vara utvecklingsmyndighet för arbetet med att skapa enkla, sammanhängande och gemensamma digitala myndighetskontakter för företag. Tillväxtverket ska under åren 2017–2019 i nära samarbete med berörda statliga och kommunala myndigheter främja digital förnyelse genom att tillgängliggöra information och stötta myndigheter genom att tillämpa digitalt först i företagets myndighetskontakter. Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2020.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarade i maj 2016 en skriftlig fråga om styrning av myndigheter för ett bättre företagsklimat (fr. 2015/16:1168). Frågan rörde vad statsrådet och regeringen avser att vidta för åtgärder för att styra myndigheter så att regelkrånglet minskar. I sitt svar anförde statsrådet bl.a. att myndigheter som har mycket kontakter med företag generellt också har någon form av förenklingsuppdrag i sin instruktion, sitt regleringsbrev eller särskilda regeringsuppdrag. Vidare anförde statsrådet att regeringen dessutom ständigt ser över behovet av att ge fler myndigheter i uppdrag att arbeta med förenklingsfrågor för företag.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarade i april 2017 en interpellation om regelkrångel för företag (ip. 2016/17:419). Frågan rörde vad statsrådet avser att vidta för åtgärder för att vända trenden med ökat regelkrångel för företagare så att det blir enklare i stället för svårare att starta och driva företag. Statsrådet anförde bl.a. att en fullt ut digital ärendehantering gör det lättare för företag att göra rätt från början, att få en snabbare

ärendehantering och att lättare få besked om ärendestatus. Med bra service och digitala tjänster som är anpassade efter företagens förutsättningar och behov är mängden regler inte ett lika stort problem.

Regeringen gav 2013 Tillväxtverket, Bolagsverket och 13 andra myndigheter i uppdrag att följa upp och arbeta mot målen för förenklingsarbetet (N2013/5553/ENT) bl.a. i syfte att öka servicen och minska handläggningstiderna i det offentliga Sverige. I uppdraget ingår även att Tillväxtverket 2014–2020 årligen ska ta fram en resultattavla baserad på rapporteringarna som de berörda myndigheterna har lämnat i enlighet med uppdraget. För att utveckla arbetet ska Tillväxtverket även lyfta fram goda exempel och föreslå fler insatser för att ge stöd och råd till myndigheter. Regeringen reviderade uppdraget 2014 till att omfatta ytterligare fyra myndigheter, och återrapporteringen ändrades med ett större fokus på att förändringar i kundnöjdhet, handläggningstider m.m. ska kunna följas på ett strukturerat sätt (N2014/05377/ENT). Tillväxtverket ska årligen rapportera hur uppdraget genomförts till Näringsdepartementet senast den 15 april. En slutrapport ska lämnas senast den 30 april 2021.

Tidigare behandling

Frågan om att införa en tidsgräns för lagar och förordningar behandlades av konstitutionsutskottet under våren 2012 (bet. 2011/12:KU19). Konstitutionsutskottet anförde då att det utgick från att lagar som är föråldrade omprövas. Initiativ till sådan omprövning kan enligt utskottet komma antingen från regeringen eller från riksdagen, t.ex. genom att riksdagens ledamöter i motioner eller på annat sätt uppmärksammar problem med lagstiftningen. Utskottet har även behandlat motionsyrkanden om regelförenklingar i betänkande 2014/15:KU19 och betänkande 2015/16:KU17. Konstitutionsutskottet framhöll då inledningsvis att det pågår ett löpande arbete för att förenkla regler. Konstitutionsutskottet konstaterade att det utgick från att föråldrade lagar, lagar som leder till tillämpningsproblem och lagar som inte längre tillgodoser sitt syfte omprövas.

Näringsutskottet behandlade både under våren 2017 och 2018 motionsyrkanden om bl.a. regelförenklingar för företag och tydliga tidsgränser för handläggningstider (bet. 2016/17:NU12 och bet. 2017/18:NU12). Näringsutskottet anförde då om regelförenklingar att det är centralt med ändamålsenliga regler som medför så begränsad administration som möjligt för att svenska företag ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar i förhållande till omvärlden. Även service, bemötande och korta handläggningstider ansågs vara av stor vikt för ett konkurrenskraftigt företagsklimat och för att nå ökad tillväxt och sysselsättning. När det gäller minskad regelbörda för företagare noterade utskottet att regeringen bl.a. avser att förenkla för företagen genom ökad digitalisering, samordning av myndigheter och stärkt digital vägledning samt information. Vidare har riksdagen riktat två tillkännagivanden till regeringen (bet. 2016/17:NU12 och bet. 2017/18:NU12) om att myndigheter

ska sätta tydliga eller bortre tidsgränser för handläggningstider. Dessa tillkännagivanden är inte slutbehandlade (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192, skr. 2017/18:75 s. 241).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet redovisat ovan pågår det ett löpande arbete för att förenkla regler. När det gäller att identifiera regler som upplevs som krångliga arbetar de statliga myndigheterna med tillitsbaserad styrning för att öka rättssäkerheten och effektiviteten i den offentliga verksamheten. Tillitsbaseradstyrning handlar om att styrningen bör fokusera mer på tillit för att ta vara på medarbetarnas verksamhetsnära kunskap och erfarenheter. Statskontoret har i rapporten Projekt som bidrar till utvecklingen av en tillitsbaserad styrning redovisat goda exempel på hur myndigheter arbetar med detta. Utskottet vill också framhålla att regeringen ständigt ser över behovet av att ge fler myndigheter i uppdrag att arbeta med förenklingsfrågor för företag. Utskottet noterar vidare att regeringen arbetar med digitalisering och samordning av myndigheter för att minska regelkrångel bl.a. genom uppdraget till Tillväxtverket och 13 andra myndigheter att arbeta mot målen i förenklingsarbetet. Utskottet konstaterar också att riksdagen har riktat två tillkännagivanden om regelförenklingar och handläggningstider till regeringen under 2017 och 2018.

Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

EU-bestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om genomförandet av EU-bestämmelser.

Jämför reservation 4 (M, C, L, KD) och 5 (M).

Motionerna

Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) begär i kommittémotion 2017/18:3118 yrkande 3 ett tillkännagivande om genomförandet i svensk rätt av EU-direktiv. Motionärerna anför att utgångspunkten vid genomförandet av EU-lagstiftning bör vara miniminivån, dvs. att Sverige uppfyller grundkraven enligt direktivet. Om det finns skäl att överskrida denna nivå ska dessa tydligt redovisas, och effekterna för företag och allmänhet bedömas.

I partimotion 2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 begärs att genomförandet i svensk rätt av EU-direktiv bör vara på miniminivå. Svensk lagstiftning ska uppfylla grundkravet enligt direktivet och inte överskrida denna nivå, om det inte finns särskilda skäl för att minska regelbördan.

Karin Enström m.fl. (M) begär i kommittémotion 2017/18:3240 yrkande 19 ett tillkännagivande om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning. Motionärerna anför att det bör ske ett tillbakadragande eller upphävande av EU-lagstiftning när så är lämpligt, och tar även upp regelförenkling. Vidare behöver EU en bättre användning av konsekvensanalyser och utvärderingar under hela lagstiftningsprocessen, på såväl EU-nivå som nationell nivå.

Jan Ericson (M) begär i motion 2017/18:2245 att svenska myndigheters tillämpning av olika EU-bestämmelser bör genomlysas. Motionären anför att det bör tillsättas en oberoende kommission som granskar hur EU:s regler tillämpas i Sverige, i allt från lagstiftning till praktiskt tillämpning.

I motion 2017/18:2547 av Jan Ericson och Maria Plass (båda M) begärs ett tillkännagivande om överimplementering av EU-lagstiftning i svensk lagstiftning. Motionärerna menar att Sverige bör införa en huvudregel om att nationella krav inte ska gå över minimireglerna i EU-lagstiftningen.

Gällande ordning

Av Statsrådsberedningens cirkulär 14 Riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter (kansliet för samordning av EU-frågor, 2010-12-16) framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen. Vidare sägs att en konsekvensutredning bör upprättas i ett så tidigt skede som möjligt och redovisas i beredningsunderlaget i samband med att nya förslag eller ändringar i unionsrätten läggs fram. En vägledning för hur dessa konsekvensutredningar kan göras ges i statssekreterarskrivelsen från den 13 juni 2008 om riktlinjer för arbetet med konsekvensutredningar i Regeringskansliet. Om EU-kommissionen har gjort en konsekvensutredning kan den tjäna som underlag. I cirkuläret anges att drygt hälften av de administrativa kostnader som svenska företag har följer av regler som har sin grund i unionsrättsliga krav, och att ett aktivt regelförenklingsarbete i alla faser av unionsarbetet därför har stor betydelse för möjligheterna att nå framgång i det nationella förenklingsarbetet. För att förhandlingsunderlaget på EU-nivå ska bli bättre och för att identifiera förenklingsmöjligheter och beakta andra effekter för företagen bör berörda myndigheter, företag och intressenter involveras i ett tidigt stadium. I cirkuläret betonas även vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav (s.k. gold-plating, se nedan) görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som ur unionsrättslig synvinkel.

Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet som kan användas för att i en avgränsad sakfråga ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhällets organisationer. Sakrådet inom EU-frågor kallas EU-sakråd. Sakråd kompletterar andra former av samråd och ökar kvaliteten i regeringens underlag.

Rapporter

Regelrådet och Näringslivets Regelnämnd (NNR) har genomfört ett gemensamt projekt om s.k. gold-plating. Det engelska ordet för att förgylla (gold-plate) används som ett begrepp på situationer där det nationella genomförandet av unionslagstiftning går utöver vad en rättsakt kräver, utan att för den skull ge upphov till fördragsbrott. Begreppet analyseras i rapporten med titeln Att tydliggöra gold-plating – ett bättre genomförande av EU-lagstiftning (Atthoff och Wallgren, 2012). Det är enligt rapporten svårt att sakligt diskutera olika genomförandealternativ och analysera gold-plating eftersom det är ovisst vad som avses med begreppet. Rapportförfattarnas slutsats är därför att en definition av begreppet som är allmängiltig och användbar för Sverige borde beslutas på regeringsnivå för att få genomslag. Vidare bör en ”minimiprincip” införas. Den skulle innebära att miniminivån enligt EU-lagstiftningen ska vara vägledande för regelgivaren vid genomförandet men att om det finns skäl att överskrida denna nivå ska det tydligt beskrivas och effekterna för företag analyseras och redovisas i ett offentligt dokument.

Frågor om gold-plating tas också upp i Siepsrapporten 2012:4 Att göra rätt och i tid – Behövs nya metoder för att genomföra EU-rätt i Sverige? (Hettne och Reichel). I denna rapport anförs att det naturligtvis kan tänkas finnas goda skäl att nationellt genomföra en rättsakt på sådant sätt att genomförandet kan bedömas innebära gold-plating. Tillfogas ska, enligt rapporten, emellertid att företeelsen, ehuru rättsenlig, inte av kommissionen anses vara god genomförandesed, eftersom det kan föranleda kostnader som annars hade kunnat undvikas.

I direktiven (2014:112) till utredningen om delaktighet i EU nämns Siepsrapporten. I utredningens betänkande SOU 2016:10, som överlämnades i februari 2016, föreslås att Regeringskansliet ska inrätta särskilda EU-beredningsgrupper med berörda aktörer för alla viktigare sakfrågor som väntas leda till ny EU-lagstiftning. Dessa beredningsgrupper ska, parallellt med kommissionens förberedande arbete och förhandlingsarbetet på EU-nivå, bistå departementen med synpunkter på kommissionens utkast och förslag i respektive fråga. Genom att synpunkter hämtas in fortlöpande förenklas också utredningsarbetet och den formella remissbehandlingen i samband med det nationella genomförandet.

Statskontorets rapport

Regeringen gav i juli 2017 Statskontoret i uppdrag att utreda förutsättningarna för och lämna förslag avseende utökade uppgifter för Regelrådet (N2017/04846/FF). I uppdraget ingick att utreda förutsättningarna för att utöka Regelrådets arbete med införlivande av EU-lagstiftning och att lämna förslag på om och hur Regelrådet bör beakta huruvida nya och ändrade regler är utformade med hänsyn till den digitala utvecklingen. I uppdraget ingick även att bedöma om de utökade uppgifterna för Regelrådet medför att

Regelrådet bör organiseras på ett annat sätt än som ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket. Statskontoret redovisade uppdraget i januari 2018 i rapporten Fler uppgifter för Regelrådet. Ett av förslagen i rapporten är att rådet bör arbeta mer med EU-lagstiftning och digitalisering (2018:1). Statskontoret föreslår att Regelrådets arbete med EU-kommissionens konsekvensanalyser bör utvecklas på två sätt. Rådet bör dels göra fler granskningar av EU-kommissionens konsekvensanalyser, dels även ha ett digitaliseringsperspektiv i granskningarna av svenska konsekvensutredningar. För närvarande granskar Regelrådet konsekvensanalyser från EU-kommissionen endast när Regeringskansliet begär det, vilket innebär att endast en handfull granskningar görs per år. Under 2017 yttrade sig Regelrådet över sju konsekvensanalyser från kommissionen. Statskontoret föreslår därför att det blir obligatoriskt för Regeringskansliet att skicka EU-kommissionens konsekvensanalyser på remiss till Regelrådet på samma sätt som för granskningar av svenska konsekvensanalyser. Digitaliseringens möjligheter har för närvarande en relativt undanskymd roll i Regelrådets granskningar trots att digitaliseringsfrågan är av stor vikt för både regelförenklingsarbetet och samhället i stort. Statskontoret föreslår därför att digitaliseringsaspekter bör ingå i konsekvensutredningarna och därmed också i Regelrådets granskningar. Statskontoret anser vidare att det saknas förutsättningar för att ge Regelrådet utökade uppgifter vid införlivandet av EU-lagstiftning utöver granskningen av konsekvensanalyser. Förutsättningar saknas också för att ge rådet i uppgift att arbeta med tidigare införlivad EU-lagstiftning. Statskontoret anser inte att Regelrådet behöver omorganiseras utifrån de förändringar som myndigheten föreslår då de nya arbetsuppgifterna inte är särskilt omfattande. Statskontoret lyfter däremot fram vikten av att Regelrådet har förutsebara resurser till förfogande för sitt uppdrag då myndigheten konstaterar att det förekommer att Regelrådet tvingas avstå granskningar till följd av arbetstoppar för andra verksamheter inom Tillväxtverket.

Tidigare behandling

I betänkande 2013/14:KU26 (s. 18 f.) behandlades ett yrkande om att tillsätta en kommission för att granska unionsbestämmelsernas tillämpning. Utskottet anförde att Regelrådet ska bistå regelgivarna med att granska konsekvensutredningar på förslag till unionsrättsakter som bedöms ha stor påverkan på företag i Sverige och lämna råd om vad en svensk konsekvensutredning bör innehålla. I Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter pekas på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav, s.k. gold-plating, görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som unionsrättslig synvinkel. Därmed avstyrkte utskottet motionen.

I utlåtande 2015/16:KU3 behandlade utskottet kommissionens meddelande Bättre lagstiftning för bättre resultat – en EU-agenda (KOM(2015) 215). Kommissionen redogjorde i meddelandet för sina planer för arbetet med bättre

lagstiftning. I meddelandet lyfte kommissionen särskilt fram arbetet med samråd, nya riktlinjer för bättre lagstiftning, en ny nämnd för lagstiftningskontroll, EU-institutionernas delade ansvar, det fortsatta arbetet med Refit och en ny plattform för Refit. Utskottet välkomnade kommissionens arbete för en bättre lagstiftning och ambitionen att införa mer öppenhet i lagstiftningsprocessen. Utskottet var positivt till kommissionens regel-förenklingsarbete och att den särskilt avser att uppmärksamma de regler som påverkar små och medelstora företag och överväga enklare regler för dessa.

Utskottet konstaterade i betänkande 2015/16:KU17 att det samarbete mellan många länder som unionssamarbetet innebär har medfört vissa svårigheter att upprätthålla kraven på enkelhet och klarhet i de svenska reglerna. Det finns en risk att genomförandet av EU-rättsliga regler leder till en mer omfattande reglering i Sverige än nödvändigt. Vidare konstaterade utskottet att det bedrivs ett betydelsefullt arbete inom EU för att förenkla gällande regler och lagstiftning. Utskottet framhöll det angelägna i att den svenska hållningen i unionssamarbetet innebär att kraven på enkelhet och klarhet hävdas med kraft. Av Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen. I riktlinjerna pekas även på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som unionsrättslig synvinkel. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Liknande motionsyrkanden har även behandlats i näringsutskottet (bet. 2017/18:NU12 s. 79–80). Där framhöll utskottet att frågan om s.k. gold-plating, dvs. att ytterligare regler tillkommer när man inför EU-regelverk, är ett stående inslag i de utbildningar Tillväxtverket håller för regelgivare på myndigheter, departement och kommittéer. Vidare noterade näringsutskottet att Statskontoret som tidigare nämnts lämnat förslag till regeringen om att Regelrådet ska göra fler granskningar av EU-kommissionens konsekvensanalyser genom att det blir obligatoriskt för Regeringskansliet att skicka EU-kommissionens konsekvensanalyser på remiss till Regelrådet. Näringsutskottet konstaterade att Statskontorets förslag för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare konstaterat att det finns en risk att genomförandet av EU-rättsliga regler leder till en mer omfattande reglering i Sverige än nödvändigt. Utskottet står fast vid sin ståndpunkt att den svenska hållningen i unions-samarbetet innebär att kraven på enkelhet och klarhet hävdas med kraft. Av Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen. I riktlinjerna pekas även på vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går över unionsdirektivens krav görs ur såväl ett förenklingsperspektiv som ur unionsrättslig synvinkel. Utskottet noterar att Statskontoret

regeringen.se med information om regeringens politik på EU-nivå och alla viktigare pågående processer, inklusive EU-lagstiftningsarbetet. Regeringskansliet har informerat om att myndighetens kommunikationsavdelning (RK KOM) och departementens kommunikationsavdelningar löpande arbetar med att utveckla och förbättra den EU-relaterade informationen på regeringen.se. Målsättningen är att på ett tydligt sätt integrera EU-perspektivet i den befintliga strukturen och inom respektive sakfråga på webbplatsen. Därmed är det enligt Regeringskansliet inte aktuellt med en separat EU-portal. För närvarande pågår ett särskilt utvecklingsarbete som syftar till att göra det lättare att följa viktiga processer, inklusive lagstiftningsarbetet.

Sakråd som samrådsform

Sakråd är en arbetsmetod i Regeringskansliet som kan användas för att i en avgränsad sakfråga ta del av kunskap och perspektiv från det civila samhällets organisationer. Sakrådet inom EU-frågor kallas EU-sakråd. Metoden består av ett antal delmoment som gör det tydligt för alla deltagare vad som är syftet med sakrådet, vilka som bjuds in, vilka frågor som tas upp och hur de processas under sakrådet samt hur synpunkter tas om hand och återkopplas. Inbjudan och slutdokumentation för sakråd presenteras på regeringens webbplats. Metoden sakråd är en frivillig arbetsmetod inom Regeringskansliet och utgår från de sex principer som är grunden för regeringens politik för det civila samhället: självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår ett löpande arbete inom Regeringskansliet med att integrera EU-relaterad information på regeringen.se. Vidare vidtar regeringen en rad olika åtgärder för att öka kunskapen om EU i samhället bl.a. genom att öka kunskapen om EU bland lärare och journalister samt anställda och förtroendevalda inom kommuner och landsting.

Mot denna bakgrund avstyrks motionen.

Konsekvensanalyser om den personliga integriteten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den personliga integriteten.
Jämför reservation 7 (L).

Motionerna

Tina Acketoft m.fl. (L) begär i kommittémotion 2017/18:3588 yrkande 8 ett tillkännagivande om obligatoriska integritetsanalyser inom ramen för

lagstiftningsprocessen. Enligt motionärerna måste integritetshänsyn spela en viktig roll redan på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen. I alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning bör det enligt motionärerna ingå en obligatorisk bedömning av regelförändringars effekter på människors personliga integritet, på samma sätt som man alltid bedömer effekterna på t.ex. jämställdheten och den regionala utvecklingen.

I motion 2017/18:3150 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M) begärs ett tillkännagivande om att 15 § kommittéförordningen (1998:1474) ska kompletteras med ett krav på att också redovisa huruvida förslagen har betydelse för den personliga integriteten. Detta är enligt motionärerna nödvändigt för att kunna fatta goda och överblickbara beslut och för att få bättre kunskap om hur olika förslag påverkar den personliga integriteten.

Gällande ordning

I 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

I 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) finns bestämmelser om de konsekvensanalyser som ska genomföras och redovisas av kommittéer och särskilda utredare som har ett utredningsuppdrag beslutat av regeringen. Av bestämmelserna framgår att en redovisning av utredningsförslagets olika ekonomiska konsekvenser ska lämnas. Vidare ska det redovisas om förslagen har betydelse för bl.a. den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, småföretagares förutsättningar eller jämställdheten mellan kvinnor och män. Enligt 16 § anger regeringen närmare i utredningsuppdraget vilka konsekvensbeskrivningar som ska finnas i ett betänkande.

Integritetskommittén

Den parlamentariskt sammansatta Integritetskommittén (Ju 2014:09, dir. 2014:65) överlämnade den 7 juni 2017 slutbetänkandet Så stärker vi den personliga integriteten (SOU 2017:52). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att följa upp och analysera effekterna i lagstiftningsarbetet av förstärkningen av grundlagsskyddet för den personliga integriteten genom införandet av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Utredningen noterar att kommittéförordningen saknar krav på konsekvensanalyser av förslag i förhållande till 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen och till den personliga integriteten över huvud taget. Utredningen anser att det är angeläget att statliga kommittéer och särskilda utredare blir bättre på att uppmärksamma och tillämpa bestämmelsen. Kommittén föreslår därför att regeringen bör införa en bestämmelse i kommittéförordningen med innebörden att om ett förslag har betydelse för den personliga integriteten i de fall som avses i 2 kap. 6 § andra

stycket regeringsformen, så ska dessa konsekvenser beskrivas i betänkandet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att en analys av konsekvenserna för den personliga integriteten ska genomföras i samband med lagförslag (i bl.a. bet. 2008/09:KU17 s. 17, 2011/12:KU9 s. 19, 2013/14:KU25 s. 24, 2014/15:KU15 s. 18). Utskottet avstyrkte yrkandena med hänvisning till då nyligen genomförda integritetsskyddsutredningar och att utskottet utgått från att konsekvenserna i integritetshänseende alltid analyseras när nya bestämmelser både om brottsbekämpning och inom andra områden utreds och föreslås. Våren 2017 behandlade utskottet i betänkande 2016/17:KU24 liknande motionsyrkanden och avstyrkte då yrkandena med hänvisning till att Integritetskommittén (SOU 2017:52) föreslagit för regeringen att en bestämmelse i kommittéförordningen om konsekvensbeskrivningar skulle föras in när det gäller den personliga integriteten. Reservation (L).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Integritetskommitténs förslag om en bestämmelse i kommittéförordningen om konsekvensbeskrivningar när det gäller den personliga integriteten har remissbehandlats. Utskottet vill inte föregripa beredningen av Integritetskommitténs utredning och avstyrker därför motionsyrkandena.

Konsekvensanalyser i lagstiftningsprocessen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om konsekvensanalyser i lagstiftningsprocessen.

Motionen

I 2017/18:1742 av Olle Felten (SD) begärs ett tillkännagivande om att förbättra metoderna för framtagning av konsekvensanalys av propositioner. Enligt motionären har regeringen lagt fram en lång rad propositioner som har fått allvarlig kritik från bl.a. Lagrådet och Regelrådet. Kritiken har handlat om att konsekvenserna av dessa lagförslag inte varit tillräckligt utredda. Motionären anför att det måste gå att, med rimlig sannolikhet, beskriva vilka resultat man förväntar sig av ett lagförslag. Det är därför viktigt att regeringen rutinmässigt gör väl avvägda konsekvensanalyser av sina lagförslag.

Lagrådet

Enligt 8 kap. 21 § 1–7 regeringsformen (RF) inhämtas yttrande från Lagrådet av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott. Lagrådets granskning ska avse hur förslaget förhåller sig till grundlagarna och rättsordningen i övrigt, hur förslagets föreskrifter förhåller sig till varandra, hur förslaget förhåller sig till rättssäkerhetens krav, om förslaget är utformat så att lagen kan antas tillgodose de syften som har angetts, och vilka problem som kan uppstå vid tillämpningen (22 § 1–5 RF).

Regelrådet

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket och består av fem ledamöter som utses av regeringen. Regelrådets uppdrag är att granska kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företaget. Bedömningen sker utifrån de krav som ställs i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

I februari 2018 lämnade Regelrådet sin årsrapport för 2017 till Näringsdepartementet. I rapporten redovisas att konsekvensutredningarnas kvalitet har förbättrats, från en andel godtagbara konsekvensutredningar på 52 procent 2016 till en andel på 57 procent 2017. Resultatet varierar dock mycket mellan olika regelgivare. Av statistiken framgår att fyra av fem konsekvensutredningar från förvaltningsmyndigheter uppfyllde kraven enligt Regelrådet. För konsekvensutredningar som remitterades från Regeringskansliet uppfyllde drygt ett av tre kraven. Enligt Regelrådet har en stor andel av förvaltningsmyndigheterna en väl inarbetad metod för konsekvensutredningsarbetet, vilket visar sig i kvaliteten på de konsekvensutredningar som remitteras till Regelrådet. Andra delar som Regelrådet framför som viktiga är att konsekvensutredningsarbetet prioriteras och att ett engagemang för dessa frågor finns hos samtliga departement och myndigheter. Regelrådet anser också att en granskning av konsekvensutredningarnas kvalitet i ett tidigare skede skulle ge förutsättningar för förslagsställare att komplettera konsekvensutredningarna innan de skickas ut på extern remiss.

Statskontoret redovisade i januari 2018 i rapporten Fler uppgifter för Regelrådet att rådet bör arbeta mer med EU-lagstiftning och digitalisering (2018:1). I rapporten lyfter Statskontoret bl.a. fram att kvaliteten på de konsekvensutredningar som Regelrådet granskar långsamt har blivit bättre, att döma av statistiken över antalet godkända utredningar. Enligt Regelrådets egen statistik verkar förbättringen särskilt komma från de myndigheter som återkommande arbetar med konsekvensutredningar. Statskontoret menar att det kan tolkas som att Regelrådets arbete har effekt; myndigheterna lär sig mer och mer om att göra konsekvensutredningar där Regelrådets granskningar bidrar till lärandet. Vidare lyfter Statskontoret fram att statistiken däremot

visar att konsekvensutredningarna från statens offentliga utredningar och i Regeringskansliet fortfarande ofta är undermåliga.

Vissa kompletterande uppgifter

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg besvarade i november 2016 en interpellation om konsekvensutredningar (ip. 2016/17:131). Interpellationen rörde bl.a. vilka åtgärder som ministern vidtagit för att säkerställa att resultaten ska bli avsevärt bättre när det gäller konsekvensutredningarnas kvalitet vid Regelrådets nästa årliga granskning. Statsrådet anförde att konsekvensutredningarnas kvalitet behöver höjas och framförde att de nödvändiga förutsättningarna för att kunna förbättra konsekvensutredningarnas kvalitet nu finns på plats. Regelrådet har permanentats, fått ett tydligare uppdrag och en ny organisationsform med koppling till Tillväxtverket. Detta talar för ett effektivt resursutnyttjande och tydlighet gentemot regelgivarna. Tillväxtverket arbetar brett för att ge alla regelgivare råd, stöd och utbildning i konsekvensutredningsarbetet. Att Tillväxtverket och Regelrådet arbetar närmare varandra ger också möjlighet att sätta in konkreta stödåtgärder där behovet är som störst. Dessutom ser regeringen över styrningen av Tillväxtverket när det gäller arbetet med konsekvensutredningar i syfte att höja kvaliteten och ser det som en angelägen fråga att det finns fullgoda beslutsunderlag.

I mars 2018 besvarade närings- och innovationsminister Mikael Damberg en skriftlig fråga om bristfälliga konsekvensutredningar (fr. 2017/18:873). Frågan rörde vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att fler konsekvensanalyser ska bli bättre. Statsrådet anförde i sitt svar bl.a. att konkreta stödinsatser måste sättas in där behovet är som störst, vilket är gentemot Regeringskansliet och kommittéerna, och att Tillväxtverkets digitala handledning för konsekvensutredning vid regelgivning ska utvecklas kontinuerligt. Statsrådet anförde också att det är viktigt att de rådgivande insatserna framöver utgörs av ett konkret stöd så att regelgivare kan förbättra kostnadsberäkningarna i konsekvensutredningarna då Regelrådet identifierat att det ofta är beräkningar av kostnader för företagen som brister i utredningarna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet utgår från att de konsekvensutredningar som genomförs är av god kvalitet. Utskottet konstaterar vidare att det pågår arbete med att höja konsekvensutredningarnas kvalitet och att bl.a. Regelrådet och Tillväxtverket har i uppdrag att utveckla konsekvensanalyserna. Med detta avstyrks motionen.

Äganderättens ställning i lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om äganderättens ställning i lagstiftningen.

Motionen

Jesper Skalberg Karlsson (M) begär i motion 2017/18:2961 att äganderätten bör stärkas i lagar och förordningar. Motionären anför att äganderätten säkerställer att människor kan utveckla och förvalta sina tillgångar – till nytta för dem själva, deras familjer och bygden de bor i. Vetskapen om att man kan förfoga över det man äger, att man kan bruka och nyttja det, är grunden för samhällsutveckling i vårt land och i världen. Med äganderätten skapas viljan och tryggheten att investera.

Gällande ordning

I 2 kap. 15 § regeringsformen anges att vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

Den nya förvaltningslagen

En ny förvaltningslag antogs av riksdagen den 21 september 2017 (prop. 2016/17:180, bet. 2017/18:KU2, rskr. 2017/18:2). Förvaltningslagen (2017:900) träder i kraft den 1 juli 2018. Genom lagen upphävs 1986 års förvaltningslag. I 5 § i den nya lagen regleras de grundläggande kraven på legalitet, objektivitet och proportionalitet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen har inte någon motsvarighet i 1986 års lag. Av bestämmelsens tredje stycke framgår att en myndighet får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

Bestämmelsen ger uttryck för den allmänna proportionalitetsprincip som har utvecklats genom Högsta förvaltningsdomstolens praxis och innebär ett skydd för enskilda intressen mot en ensidig prioritering av det allmänna önskemål vid myndigheternas agerande. Den gäller i all verksamhet som en myndighet bedriver, dvs. vid såväl handläggning av och beslutsfattande i enskilda ärenden som s.k. faktiskt handlande (prop. 2016/17:180 s. 290). Regeringen anför i propositionen om den nya förvaltningslagen (prop. 2016/17:180 s. 290) att bestämmelsen inte ska tolkas alltför vidsträckt.

Avsikten är t.ex. inte att ställa något krav på myndigheterna att i detalj väga en från allmän synpunkt angelägen åtgärd mot varje tänkbart motstående enskilt intresse. Kravet på rimlighet innebär att det inte får föreligga ett klart missförhållande mellan det allmänna intresset av ett visst ingripande och den belastning som detta medför för den enskilde. Innan myndigheten väger olika intressen mot varandra måste den ha tagit ställning till om åtgärden uppfyller principens krav på lämplighet och nödvändighet. Det krävs alltså att myndigheten först prövar om den tilltänkta åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Myndigheten måste också konstatera att åtgärden är det minst ingripande av de alternativ som finns för att uppnå samma resultat. Bestämmelsen avser enligt regeringen inte att hindra myndigheterna från att vidta åtgärder utan att säkerställa att de åtgärder som vidtas är proportionella.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden om äganderätten och proportionalitetsprincipen i betänkande 2017/18:KU37. Utskottet fann då att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Reservation (C).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Motionen avstyrks således.

Teknikneutral lagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om teknikneutral lagstiftning.

Motionen

Rickard Nordin (C) begär i motion 2017/18:2872 att svensk lagstiftning bör genomlysas och göras teknikneutral och målstyrd i stället för teknikstyrd. Motionären anför att den tekniska utvecklingen är snabbare än någonsin. Många av de lagar och regler vi har styrs fortfarande efter vilken teknik som får användas, inte syftet med användningen. Det skapar onödiga hinder och kostar både tid, pengar och miljö och är ett hot mot Sverige som innovationsnation samt bromsar våra möjligheter att utvecklas. Med en målstyrd lagstiftning skapar vi istället stora möjligheter i teknikrevolutionen inom många områden och kan locka utveckling av spjutspetsteknik till Sverige.

Digitaliseringsrättsutredningen

I mars 2018 redovisade Digitaliseringsrättsutredningen betänkandet Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25). Utredningen har haft i uppdrag att kartlägga och analysera i vilken utsträckning det förekommer lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen. I betänkandet diskuteras fördelar och nackdelar med teknikneutral reglering. Fördelar med en teknikneutral reglering är att regleringen blir mer långsiktigt hållbar i den bemärkelsen att den inte behöver anpassas eller reformeras i samma tempo som den tekniska utvecklingen. I betänkandet bedöms en alltigenom teknikneutral reglering att riskera att försvåra regleringens förutsebarhet, till nackdel såväl för tillämpande myndigheter som för enskilda. Otydliga rättsliga förutsättningar bedöms också föra med sig exempelvis risker för rättsosäkerhet när varje myndighet för varje utvecklingsarbete finner sina egna rättsliga lösningar. Vidare bedöms det att det kan uppstå risker för onödiga kostnader, eller avsaknad av effektiva lösningar, om eller när systemen i efterhand inte visar sig hållbara från rättslig synvinkel.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om teknikneutral lagstiftning i relation till elektroniska kommunikationer i betänkande 2011/12:KU13 och 2003/04:KU24 och teknikneutral mediapolitik i betänkande 2004/05:KU26 och 2004/05:KU31. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena.

Näringsutskottet har i betänkande 2016/17:NU23 behandlat ett motionsyrkande om teknikneutral lagstiftning för att förbättra upphovsrätt vid bl.a. streaming. Motionsyrkandet avstyrktes. Reservation (M, C, L, KD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om teknikneutral lagstiftning är aktuell. Utskottet noterar vidare att fördelar och nackdelar med teknikneutral reglering har diskuterats i en utredning. Utskottet vill dock inte föregripa regeringens arbete och avstyrker därmed motionen.

Märkning av propositioner med berört utskott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om märkning av propositioner med berört utskott.

Motionen

I motion 2017/18:2092 yrkande 2 av Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om att propositioner ska märkas med berörda utskott. Motionären anför att studenter och andra intresserade ofta använder sig av propositioner för att lära sig mer om hur lagstiftningen går till eller hur regeringen lägger fram förslag till riksdagen. Propositioner bör inte bara ses som regeringens förslag till riksdagens ledamöter, utan också som handlingar för allmänheten. Med anledning av detta bör propositioner tydligt märkas med det utskott som berörs av den aktuella propositionen.

Gällande ordning

Enligt 4 kap. 3 § regeringsformen (RF) väljer riksdagen inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen (RO). Av 7 kap. 2 § RO följer att riksdagen inom sig för varje valperiod ska välja ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och ett skatteutskott samt så många övriga utskott som behövs för riksdagsarbetet. Riksdagen kan även under valperioden välja utskott för längst den tid som återstår av valperioden. Av en tilläggsbestämmelse i RO framgår vilka utskott som riksdagen ska välja.

Enligt 4 kap. 4 § RF får regeringen och varje riksdagsledamot i enlighet med bestämmelser i RO väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, om inte annat anges i RF. Ett ärende som har väckts av regeringen eller en riksdagsledamot bereds av ett utskott innan det avgörs, om inte annat anges i RF (4 kap. 5 § RF).

Regeringen lämnar förslag till riksdagen genom propositioner (9 kap. 2 § RO). En proposition ska innehålla regeringens protokoll om ärendet, en redovisning av ärendets beredning och skälen för regeringens förslag. Propositioner med lagförslag ska i förekommande fall innehålla Lagrådets yttrande.

En proposition ska lämnas in till Riksdagsförvaltningen. Den anmäls vid ett sammanträde med kammaren efter det att den har gjorts tillgänglig för ledamöterna. Propositioner ska hänvisas av kammaren till ett utskott för beredning (10 kap. 2 § RO).

Ärendefördelningen mellan utskotten framgår av bestämmelser i RO. Enligt 7 kap. 5 § RO föreskriver riksdagen i en tilläggsbestämmelse enligt vilka grunder som ärenden fördelas mellan utskotten, utöver vad som framgår av 7 kap. 8–10 §§ RO. Sistnämnda bestämmelser reglerar konstitutionsutskottets och finansutskottets uppgifter och ämnesområden samt skatteutskottets ämnesområden. Av tilläggsbestämmelse 7.5.1 framgår att utskottens ämnesområden anges i en bilaga till RO. Ärenden som hör till ett och samma ämnesområde ska hänvisas till samma utskott.

I 10 kap. RO finns bestämmelser om utskottens beredning och behandling av ärenden. Utskotten ska avge betänkanden till kammaren över de propositioner som hänvisats till dem eller överlämnats från ett annat utskott.

Ett utskott får ge ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende eller en fråga som berör det andra utskottets beredningsområde.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i betänkandena 2014/15:KU19, 2015/16:KU29 och 2016/17:KU24 motionsyrkanden med begäran om ett tillkännagivande till regeringen om att propositioner skulle märkas med berörda utskott. Utskottet anförde bl.a. då att det framgår av bestämmelser i riksdagsordningen hur ärendena ska fördelas mellan utskotten. Utskottet påpekade att det dock inte sällan förekommer att förslagen i en proposition rör flera utskotts ämnesområden. Det är alltså först efter att en proposition lämnas till riksdagen som beslut fattas om vilket utskott som ska bereda ett ärende. Berört utskott framgår därefter på riksdagens webbplats. Utskottet tillade vidare att utskottsindelningen liksom departementsindelningen kan ändras över tid. Motionsyrkandena avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Efter att regeringen lämnat en proposition till riksdagen anmäls den vid ett sammanträde i kammaren. Kammaren hänvisar propositionen till ett utskott för beredning. Berört utskott framgår sedan på riksdagen webbplats. Utskottet finner liksom tidigare att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan om märkning av propositioner.

Reservationer

1. Regelförenkling och tidsbegränsning av regler, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Dag Klackenberg (M), Tina Acketoft (L) och Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2016/17:1489 av Jan R Andersson (M) och

2017/18:1987 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Införandet av statliga regelverk ska alltid motiveras. Naturligtvis finns det många situationer när offentlig reglering behövs eller rentav är nödvändig. Den enskildes trygghet och säkerhet, skyddet för miljön eller upprätthållandet av en fri och öppen konkurrens är några av de intressen som kan motivera reglering. Men alltför ofta utformas regelverken utan hänsyn till följderna för privatpersoner eller företag, och alltför ofta lever föråldrade regler kvar långt efter att de upphört att fylla något syfte.

Det är i vardagen som meningslösheten i en regel avslöjas. Den personal som arbetar i myndigheter och förvaltningar har stor kunskap om vilka bestämmelser som skapar onödigt krångel. Alltför ofta upprätthålls föråldrade eller stelbenta bestämmelser därför att det inte finns en öppen process för att ifrågasätta dem. I Köpenhamns kommun har socialförvaltningen infört Meningssamlingen som ett verktyg för att komma åt vad man kallar ”regeltyranniet”. Meningssamlingen består av valda representanter för beslutsfattare, chefer och andra anställda. När anställda hittar en regel de tycker är dålig eller meningslös anmäler de den till Meningssamlingen. De som skapat regeln eller ansvarar för den får då motivera varför de tycker den är meningsfull. Övertygar de inte Meningssamlingen avskaffas regeln. Den danska Meningssamlingen illustrerar hur viktigt det är att de yrkesgrupper som tillämpar reglerna också aktivt inbjuds att delta i regelförenklingen. Svenska

myndigheter bör inrätta ett system liknande Meningssamlingen, så att medarbetare får ett redskap för att uppmärksamma regler som bör avskaffas. Landsting och kommuner kan med fördel arbeta efter samma princip.

Vidare bör fler myndigheter ha ett uttryckligt uppdrag att arbeta med regelförenklingslik Försäkringskassan. Liknande uppdrag har också getts åt andra myndigheter, t.ex. 2013 när 15 myndigheter fick i uppdrag att årligen rapportera till Tillväxtverket hur de arbetar med att samråda med företag om förenklingsfrågor. Det är viktigt att arbetet ges samma vikt oavsett om den onödiga byråkratin drabbar företag eller privatpersoner. Den enskildes tid är lika värdefull som företagarens, även om tidsförlusten inte lika lätt kan mätas i pengar. I första hand gäller detta de myndigheter som tillämpar omfattande lagstiftning eller utövar tillsyn eller som har långtgående befogenheter att utfärda föreskrifter, men det kan också ges punktvisa uppdrag till enskilda myndigheter.

2. Vissa frågor om regelförenkling, punkt 3 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

För att förhindra ökad regelbörda och ökade administrativa kostnader för företag har flera länder infört en s.k. ”En in, en ut”-princip (”one in, one out”) för ny betungande lagstiftning som riktas mot företag. För varje ny betungande administrativ börda som införs måste en motsvarande börda tas bort. Lagstiftningsprincipen syftar till att garantera att den samlade regelbördan för den som berörs av en ny regel inte ökar och är i dag införd i bl.a. Kanada, Tyskland och Storbritannien. Sverige bör införa en motsvarande princip som i så stor utsträckning som möjligt ska tillämpas på både privatpersoner och företag.

Om en ny lagstiftningsåtgärd införs inom ett tidigare oregrerat område kan andra förhållningssätt användas, t.ex. som i Kanada där den totala administrativa kostnaden bedöms. Detta borde kunna vara en förebild för en motsvarande svensk ordning.

3. Systematisk översyn av regler, punkt 4 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Personer med funktionsnedsättning behöver inte sällan stöd från flera olika myndigheter och förvaltningar, t.ex. från Försäkringskassan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och Arbetsförmedlingen. Ibland söker dessa personer även stöd från flera olika avdelningar inom samma myndighet. Då blir det särskilt tydligt när regelverk krockar och samordningen brister.

Regelverk bör systematiskt förenklas och regelkrockar undanröjas. År 2011 fick Försäkringskassan i uppdrag att se över möjligheterna till regeländringar som kunde göra socialförsäkringen enklare och mer effektiv, både för Försäkringskassan och för de medborgare som kommer i kontakt med myndigheten. Försäkringskassan följde upp detta med ett antal förslag, och har därefter fortsatt med årliga s.k. antikrångelkataloger med konkreta förslag. Liknande uppdrag har också getts åt andra myndigheter. Fler myndigheter bör få ett uttryckligt uppdrag att arbeta med att uppmärksamma regelförenklingar och regelkrockar. För att sedan genomföra dem som de själva har rådighet över.

4. Tillämpning av EU-bestämmelser, punkt 5 (M, C, L, KD)

av Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Dag Klackenberg (M), Tina Acketoft (L) och Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 och
2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2017/18:2245 av Jan Ericson (M) och

2017/18:2547 av Jan Ericson och Maria Plass (båda M).

Ställningstagande

Lagstiftning på EU-nivå beslutas antingen i form av förordningar, som omedelbart får verkan som lag i medlemsländerna, eller genom direktiv vars innehåll genomförs i form av att medlemsländerna anpassar sin nationella lagstiftning. Direktiv har fördelen att medlemsländerna kan anpassa EU-reglerna på ett mer flexibelt sätt när de infogar bestämmelserna i sina egna lagar. De allra flesta direktiv bygger på minimiregler som ger medlemsländerna möjlighet att ha mer långtgående regler.

Men det förekommer alltför ofta att Sverige utan tillräckliga skäl har genomfört mer omfattande reglering än andra EU-länder. Då handlar det om ren överimplementering. För att komma till rätta med onödig överimplementering av EU-direktiv behöver det finnas en vägledande princip. Utgångspunkten vid genomförandet av EU-lagstiftning bör vara miniminivån, dvs. att Sverige uppfyller grundkraven enligt direktivet. Om det finns skäl att överskrida denna nivå ska dessa tydligt redovisas och effekterna för företag och allmänhet bedömas. I många situationer finns det som sagt goda skäl för Sverige att överskrida grundkraven, men det behövs då en analys som visar att fördelarna med mer ambitiösa nationella regelverk (t.ex. för miljön, folkhälsan eller arbetarskyddet) överväger den nackdel som ligger i en ökad regelbörda.

5. Förenkling av EU-lagstiftning, punkt 6 (M)

av Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M) och Dag Klackenborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Det bör ske ett tillbakadragande eller upphävande av EU-lagstiftning när så är lämpligt. EU behöver en bättre användning av konsekvensanalyser och utvärderingar under hela lagstiftningsprocessen, på såväl EU-nivå som nationell nivå. Detta arbete bör bygga vidare på de framsteg som redan gjorts inom programmet om lagstiftningsens ändamålsenlighet och resultat (Refit).

Efterhandsutvärderingar skulle för svensk del bidra positivt till de diskussioner som ofta återkommer om att EU-lagstiftning i Sverige har en tendens att implementeras för ambitiöst, vilket missgynnar Sverige. Det bör även sättas in större insatser för att minska den totala bördan av EU:s regelverk för företag, särskilt för små och medelstora företag. EU:s lagstiftningsprocess måste på ett bättre sätt ta hänsyn till vilken påverkan ett nytt lagförslag har på exempelvis företagsklimatet och den ekonomiska tillväxten.

6. E-samråd om EU-arbetet, punkt 7 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19.

Ställningstagande

Möjligheten till delaktighet och insyn i regeringens och myndigheternas EU-arbete bör stärkas väsentligt, så att inspel och förslag tas om hand under förhandlingsprocessen i ministerrådet. Regeringen och myndigheterna ska vara skyldiga att informera och bjuda in till samråd om EU-arbetet. Även digitala e-samråd kan vara aktuella för att främja delaktighet.

7. Konsekvensanalyser om den personliga integriteten, punkt 8 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3588 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 8 och
bifaller delvis motion
2017/18:3150 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M).

Ställningstagande

Redan på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen måste integritetshänsyn spela en viktig roll. Den parlamentariska integritetsskyddskommittén presenterade i sitt delbetänkande Skyddet för den personliga integriteten - Kartläggning och analys (SOU 2007:22) sina iakttagelser om hur integritetshänsyn tillgodoses i lagstiftningsarbetet. En övergripande slutsats var att ett påfallande drag i den lagstiftning som på olika sätt berör skyddet för den personliga integriteten är att integritetskänsliga åtgärder av olika slag sällan sätts in i ett systematiskt sammanhang. Detta kan, menade kommittén, leda till att de additiva effekterna av ny lagstiftning som begränsar den personliga integriteten inte blir tillräckligt uppmärksammas. Kommittén framhöll också vikten av systematisering vid behandlingen av frågor om integritetsskydd.

Det finns dock andra sätt att åstadkomma denna systematik. I sammanhanget vill vi särskilt lyfta fram behovet av en obligatorisk integritetsanalys i ett tidigt skede av lagstiftningsarbetet. Redan i dag föreskriver kommittéförordningen (1988:1474) att statliga utredningar alltid ska göra konsekvensbeskrivningar av de föreslagna åtgärdernas effekter på t.ex. den statliga och kommunala ekonomin, den kommunala självstyrelsen, jämställdheten och integrationen. På samma sätt bör det ställas krav på att genomföra en integritetskonsekvensutredning. Integritetsfrågan skulle då alltid analyseras innan nya lagförslag tas fram, och lagstiftaren tvingas därmed tänka efter före.

Särskilt yttrande

Kommittéberättelse - kommittéernas verksamhet under 2017, punkt 1 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Kommittéväsendets främsta uppgift torde vara att leverera väl utredda och adekvata beslutsunderlag till sin uppdragsgivare regeringen. För att uppnå detta bör rekryteringsförfarandet till samtliga kommittéer endast fästa avseende vid objektiva grunder såsom förtjänst och skicklighet. Hur fördelningen av kön eller andra personliga attribut ser ut efter att dessa objektiva grunder har tillämpats vid rekryteringen ter sig i sammanhanget ovidkommande. Att kommittéerna väljer att fästa så stor vikt vid könsfördelning, snarare än förtjänst och skicklighet, innebär enligt vår mening att man riskerar att eftersätta utredningsresultaten. Med det ovan anförda ansluter vi oss till vad utskottet anför i övrigt om förbättringar i regeringens redovisning samt förslaget om att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2017.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:1081 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen ”en regel in – en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjligheter att utmana onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdrag till myndigheter att aktivt identifiera onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomförandet i svensk rätt av EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1489 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenkling i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:1742 av Olle Felten (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra metoderna för framtagning av konsekvensanalyser av propositioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1987 av Hans Rothenberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att myndigheter systematiskt går igenom äldre regler och förordningar för att i möjligaste mån ta bort dem som inte längre fyller någon funktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att nya regler och bestämmelser som införs av myndigheter på alla

nivåer i samhället ges en funktionstid på fem år och därefter omprövas för att vara fortsatt giltiga och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2092 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att märka propositioner med berörda utskott och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

2017/18:2245 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheters tillämpning av olika EU-bestämmelser bör genomlysas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2547 av Jan Ericson och Maria Plass (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överimplementeringen av EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2872 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att genomlysas svensk lagstiftning och göra den teknikneutral och målstyrd i stället för teknikstyrd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör få i uppdrag att arbeta systematiskt med regelförenkling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2961 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten i lagar och förordningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3118 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medarbetare i myndigheter och förvaltningar ska ges möjligheter att utmana onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdrag till myndigheter att aktivt identifiera onödiga regler och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomförandet i svensk rätt av EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3150 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 15 § kommittéförordningen (1998:1474) ska kompletteras med ett krav på att också redovisa huruvida förslagen har betydelse för den personliga integriteten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3194 av Jan Björklund m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska skapa former för nationella e-samråd om EU-arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3240 av Karin Enström m.fl. (M):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3588 av Tina Acketoft m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatoriska integritetsanalyser i lagstiftningsprocessen och tillkännager detta för regeringen.